

FÖRFATTNINGSSAMLING

RIKTLINJE FÖR KRIGSORGNISATION OCH KRIGSPLACERING

STYRANDE DOKUMENT

Dokumenttitel	Riktlinje för krigsorganisation och krigsplacering
Diarienummer	KK24/244
Kategori av styrdokument	Normerande
Fastställd av	Kommunstyrelsen
Beslutsdatum	2024-05-20
Giltighetstid	2024-06-25 och tills vidare
Omfattar	Riktlinjen riktar sig till alla kommunens nämnder, verksamheter samt kommunala bolag i den mån och i den omfattning det framgår av ägardirektiv samt av respektive bolags bolagsordning.
Dokumentansvarig	Kommunstyrelsen (politisk nivå) Räddning och säkerhet, Avdelningen för Säkerhet och krisberedskap (tjänstenivå)
Uppföljning	Uppföljning sker årligen av Avdelningen för Säkerhet och krisberedskap och redovisas per efterfrågan till Kommunstyrelsen eller dess utskott. Styrdokumentet ska aktualitetsprövas i sin helhet vid inledning av ny mandatperiod eller på uppdrag av Kommunstyrelsen.

KATEGORIER AV STYRDOKUMENT

Organiserande	Förklarar, tydliggör och reglerar kommunens roll- och ansvarsfördelning samt vem som har rätt att fatta beslut.
Normerande	Beskriver kommunens förhållningssätt i en viss fråga eller ger direktiv för hur något ska utföras och syftar till att styra beteenden utifrån en gemensam värdegrund.
Aktiverande	Beskriver vad kommunen vill förändra eller uppnå inom specifika områden och syftar till att ge ett uppdrag att handla på ett visst sätt.
Reglerande	Anger villkoren för kommunal service och vilka krav kommunen ställer på de som lever, verkar och vistas i Nyköping.

INNEHÅLL

1	BAKGRUND	1
2	KRIGSORGANISATION	1
2.1	Bakgrund	1
2.2	Principer	1
2.3	Prioriterad verksamhet	1
2.3.1.	Lagstyrd verksamhet	2
2.4.	Nyckelbefattning	2
3	KRIGSPLACERING	2
3.1	Bakgrund	2
3.2	Utgångspunkt för krigsplacering i Nyköpings kommun	3
3.3	Principer för krigsplacering.....	3
4	ÄNDRINGSHISTORIK	5

BEGREPP

Höjd beredskap - juridisk term för Sveriges två beredskapsgrader: skärpt beredskap och högsta beredskap. Kan beslutas av regeringen vid krigsfara eller ytterst krig.

Högsta beredskap - Sveriges högsta beredskapsgrad och råder automatiskt om Sverige befinner sig i krig, men kan också aktiveras om det råder krigsfara. Högsta beredskap innebär också att Sverige ställer om för att endast bedriva verksamhet som är viktig för totalförsvaret. Myndigheter och kommuner ska då krigsorganiseras, allmän tjänsteplikt införs och fullmaktslagarna börjar gälla.

Krisorganisation - särskild upprättad organisation vid allvarlig händelse, kris eller extraordinär händelse.

Krigsorganisation - kommunens organisation under höjd beredskap.

Samhällsviktig verksamhet - en verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Skärpt beredskap - den lägre beredskapsgrad och kan beslutas av regeringen om Sverige bedöms vara i krigsfara eller om det råder sådana utomordentliga förhållanden som är föranledda av att det är krig utanför Sveriges gränser, eller om Sverige har varit i krig eller krigsfara. Det innebär att samhället börjar ställa om för att möta totalförsvarets behov, samtidigt som ordinarie verksamhet bör fortsätta i så stor utsträckning som möjligt.

Totalförsvaret - den verksamhet som behövs för att förbereda Sverige för krig. Totalförsvaret består av militärt och civilt försvar.

1 BAKGRUND

Nyköpings kommuns arbete med krigsorganisation och krigsplacering utgår från den statliga samt regionala styrningen av det civila försvaret. Riktlinjen tydliggör Nyköpings kommuns grundprinciper och ställningstaganden inom detta område.

Vid höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen ska bedriva, enligt lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Bestämmelser om den kommunala organisationen under krig eller krigsfara finns i lagen (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig eller krigsfara med mera.¹

2 KRIGSORGANISATION

2.1 Bakgrund

Vid högsta beredskap övergår kommunen till att stödja totalförsvaret genom att ställa om till kommunens krigsorganisation. Högsta beredskap beslutas av regeringen och tillkännages på det sätt som regeringen bestämmer.² Är Sverige i krig råder högsta beredskap.³

2.2 Principer

Den svenska krisberedskapen utgår från tre grundprinciper, där *ansvarsprincipen* och *likhetsprincipen* är vägledande i skapandet av en krigsorganisation. Nyköpings kommuns krigsorganisation ska utgå från dessa principer:

- *Ansvarsprincipen innebär att den som ansvarar för en verksamhet i normaltillstånd även ansvarar för den vid en samhällsstörning*
- *Likhetsprincipen innebär att aktörer inte ska göra mer förändringar i sin organisation än vad krisen kräver*

För att möjliggöra en skyndsam och smidig övergång till höjd beredskap ska Nyköpings kommuns krigsorganisation så långt som möjligt efterlikna den fredstida krisorganisationens struktur och ansvarsförhållanden.

2.3 Prioriterad verksamhet

Vid höjd beredskap ska endast samhällsviktig samt lagstyrd verksamhet bedrivas. Detta innebär att övrig verksamhet endast ska bedrivas i den mån det är möjligt

¹ SFS: Lag (1988:97) om förfarandet hos kommunerna, förvaltningsmyndigheterna och domstolarna under krig och krigsfara m.m.

² 6§ LTH

³ 3§ LTH

under rådande förutsättningar. För att prioriterad verksamhet ska kunna upprätthållas behöver även stödfunktioner, som till exempel HR, IT och ledningsfunktioner, säkerställas.

2.3.1. Lagstyrd verksamhet

Författningsberedskap avser de lagar och förordningar som reglerar hur samhällets omställning från fred till krig ska planläggas och genomföras, samt vilka regler som ska gälla när samhället har ställt om till krig.

Generellt sett så ska kommunen vid höjd beredskap förhålla sig till de lagar som reglerar verksamheten i fredstid. I framtagandet av krigsorganisationen är det viktigt att särskilja på den *lagstyrda* och den *frivilliga* verksamheten.

Den *lagstyrda* verksamheten är den verksamhet som är obligatorisk för kommunen att bedriva. Den *frivilliga* verksamheten kan vara starkt lagreglerad eller styrd av kommunens regelverk, men är inte obligatorisk. Vid höjd beredskap ska kommunen enbart bedriva lagstyrd verksamhet. Om en lagstyrd verksamhet inte anses samhällsviktig ska denna skalas ned så långt som möjligt.

2.4. Nyckelbefattning

Ett av syftena med framtagandet av en krigsorganisation är att säkra personalförsörjningen vid höjd beredskap. Detta görs främst genom den allmänna tjänsteplikten men även genom krigsplacering av nyckelbefattningar.

En *nyckelbefattning* är en yrkesroll som är nödvändig för att upprätthålla en verksamhets funktionalitet. Tillgången till dessa befattningar är att se som kritisk för att tillgodose en grundläggande samhällsservice vid höjd beredskap.

3 KRIGSPACERING

3.1 Bakgrund

Totalförsvarsplikten utgör kärnan för tjänstgöring och personalförsörjning inom totalförsvaret och gäller för alla som bor i Sverige och är mellan 16 och 70 år, oavsett medborgarskap. En totalförsvarspliktig är skyldig att tjänstgöra inom totalförsvaret vilket fullgörs som värnplikt, civilplikt eller allmän tjänsteplikt.⁴

För Nyköpings kommun och andra offentliga civila aktörer utgör den så kallade allmänna tjänsteplikten grunden för att krigsplacera personal. Vid höjd beredskap, det vill säga krigsfara eller krig i Sverige, är det regeringen som bestämmer hos vilka arbetsgivare allmän tjänsteplikt ska gälla.⁵

⁴ Lag (1994:1809) om totalförsvarsplikt

⁵ Ibid.

Allmän tjänsteplikt fullgörs genom att den totalförsvarspliktige:

- *kvarstår i sin anställning eller fullföljer ett uppdrag,*
- *tjänstgör enligt avtal om frivillig tjänstgöring inom totalförsvaret, eller*
- *utför arbete som anvisats honom eller henne av den myndighet som regeringen bestämmer.*

Att vara krigsplacerad med allmän tjänsteplikt innebär att en person är ianspråktagen för att tjänstgöra under höjd beredskap. Skyldigheten att tjänstgöra inträder först då regeringen fattar beslut om höjd beredskap och föreskriver om allmän tjänsteplikt.

Själva krigsplaceringen utgör alltså endast en planeringsåtgärd och skyldigheten att tjänstgöra är ett separat beslut som fattas av regeringen. Det innebär även att personer som inte är krigsplacerade också har en skyldighet att gå till jobbet som vanligt. En krigsplacering tydliggör dock för organisationen vem som är tillgänglig vid höjd beredskap och är ett sätt att säkerställa att nyckelkompetens/nyckelfunktioner inte ianspråktagas av annan aktör vid höjd beredskap.

3.2 Utgångspunkt för krigsplacering i Nyköpings kommun

Nyköpings kommun har ett ansvar för både verksamhet och invånare såväl i vardagen, som vid samhällsstörningar, kriser, höjd beredskap och krig. Kommunens samhällsviktiga verksamheter behöver kunna upprätthållas genom hela hotskalan och vid höjd beredskap förväntas även nya uppgifter och situationer tillkomma som behöver hanteras.

En god personalförsörjning utgör en av nycklarna för att Nyköpings kommun ska kunna leva upp till sitt ansvar och sina uppgifter. Krigsplacering utgör ett verktyg för att säkra personal inom samhällsviktiga verksamheter, ledningsfunktioner och annan nyckelkompetens/nyckelfunktioner i händelse av höjd beredskap.

3.3 Principer för krigsplacering

Personalkategorier som kan komma att krigsplaceras är:

- Personal inom samhällsviktiga funktioner⁶
- Kommun- och divisionsledning, samt annan identifierad ledning
- Personal som är stabsutbildad och ingår i kommunens krisledning
- Personal/funktion som ansvarar för tillkommande uppgifter vid höjd beredskap

⁶ Samhällsviktiga funktioner avser personal inom samhällsviktig verksamhet vilket kan innebära "verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet. Dessa verksamheter bedrivs av ett stort antal privata och offentliga aktörer." (MSB. *Handbok i kommunal krisberedskap* - 1. Övergripande processer. 2021, 12. MSB1575.)

Anställningsform:

- Krigsplacering sker som utgångspunkt av personal som är tillsvidareanställd, men även visstidsanställd personal kan krigsplaceras vid behov

Medborgarskap:

- Medarbetare som inte är svenska medborgare kan krigsplaceras förutsatt att de anses bosatta i Sverige

Säkerhetsprövning:

- Medarbetare som krigsplaceras ska inte säkerhetsprövas med anledning av krigsplaceringen i sig

Upphörande av krigsplacering:

- I och med avslutande av anställning är medarbetaren inte längre krigsplacerad i kommunen⁷

⁷ Om regeringen fattat beslut om höjd beredskap och allmän tjänsteplikt har medarbetaren inte rätt att avsluta sin anställning.

4 ÄNDRINGSHISTORIK

Rev	Författare	Beskrivning av förändring	Datum